

ПРИЗНАВАЊЕ НА СТРАНСКИ СУДСКИ ОДЛУКИ ОД
ГРАЃАНСКАТА ОБЛАСТ, ПОСТАПКА ЗА
ПРИЗНАВАЊЕ СПОРЕД ЗАКОНОТ ЗА МЕЃУНАРОДНО
ПРИВАТНО ПРАВО

► Поим на егзекватура

- Поимот на егзекватурата во меѓународното процесно право го опфаќа **признавањето** на правното дејство на странските судски одлуки на домашна територија како и нивното **извршување**. Со други зборови да се признае и изврши странска пресуда тоа значи да се изедначи во дејството со домашните одлуки. Станува збор за судски одлуки кои што неспорно утврдуваат права што се предмет на спорот, дека предметот е пресуден и за него не може да се поведе нов спор во домашната држава. Се работи за одлуки што се донесени од странски национални судови.
- Во кривичната и управната материја странските судски одлуки воопшто не се признаваат и извршуваат во друга држава затоа што спротивното би значело откажување од суверенитетот на државата во најсуштествените прашања.
- Со интензивниот развој на меѓународниот промет на стоки и услуги, во него се повеќе се инволвираат субјекти, физички или правни лица од различни држави. Тоа продуцира спорови од граѓанско-правни и трговско-правни односи со странски елемент кои често завршуваат со странски судски одлуки.

- ▶ Кај егзекватурата на странски судски одлуки како предходно прашање се поставува квалификацијата на поимот судска одлука, дали тие имаат карактер на судска одлука и дали може да се бара нивно принавање во друга држава. Оваа квалификација се врши според **lex fori** односно според законот на државата во која се бара признавање на странската судска одлука.
- ▶ Дали признавањето на странската судска одлука го опфаќа секогаш и нејзиното извршување односно дали е можно и доволно само нејзино признавање ? Одговорот би бил афирмативен, можно е само признавање на одлуките кои констатираат извесни состојби : брачна состојба, признавање татковство, прогласување исчезнато лице за умрено и слично. Овие одлуки произведуваат дејство од како ќе се признаат без да се бара присилно извршување.
- ▶ Егзекватурата на странските судски одлуки покрај признавањето во себе го вклучува и извршувањето на овие одлуки. Тоа опфаќа два сегменти: **1. признавање на странската судска одлука како извршен наслов** и **2. нејзино присилно извршување- наплатување на побарувањето кое се извршува над имотот на извршеникот- должникот според правилата на извршната постапка.**

- ▶ **Системи за признавање и извршување на странски судски одлуки**
- ▶ Во светот постојат неколку системи за признавање и извршување на странските судски одлуки.
- ▶ **Систем на ограничена контрола** овој систем е најзастапен и го прифаќа и нашето право. Судот во признавањето не се впушта во преиспитување и оценка на меритумот на странската судска одлука туку само ја испитува формалната страна на одлуката, врши контрола само од процесен карактер, се оценува нејзината компатибилност со домашниот јавен поредок, во овој систем на ограничена контрола странската одлука не може да се преименува, ниту да се укине, туку може само да се признае или да се одбие нејзиното признавање.
- ▶ **Систем на неограничена контрола**
- ▶ **Систем на ревизија од основа**
- ▶ **Систем на непризнавање на странски одлуки**

Услови за признавање и извршување на странски судски одлуки во РМ според Законот за меѓународно приватно право

- ▶ ЗМПП објавен во службен весник на РМ број 87/2007 и број 156/2010 содржи одредби кои го регулираат признавањето на странска судска одлука со членовите 101-110 од Законот.
- ▶ Согласно чл.100 од ЗМПП, странската судска одлука се изедначува со одлука на суд на РМ и произведува правно дејство во РМ само ако ја признае судот на РМ.
- ▶ Законски услови за признавање на странска судска одлука:
- ▶ 1. Потврда за правосилност: подносителот на барањето за признавање на странската судска одлука е должен кон предлогот да ја приложи странската судска одлука во оригинал или заверен препис, и да приложи потврда од надлежниот странски суд, односно друг орган за правосилност на одлуката според правото на државата во која е донесена.(чл.101 од ЗМПП)
- ▶ 2. Потврда за ивршност: ако со барањето за признавање на странската судска одлука се бара и признавање на нејзината извршност, подносителот на барањето, покрај потврдата за правосилност, треба да поднесе и потврда за извршност на таа одлука според правото на државата во која е донесена.(чл.102 од ЗМПП)

- ▶ 3. Непочитување на правото на одбрана: судот на РМ ќе го одбие признавањето на странската судска одлука ако една од странките докаже дека поради неправилност во постапката не можела да ги истакнува своите средства за одбрана, или ако поканата, тужбата или решението со кое е започната постапката не биле доставени на начин превиден со правото на државата во која одлуката е донесена, односно дека воопшто немало ниту обид за такво доставување, освен ако на кој и да било начин се впуштила во расправање за главната работа во првостепената постапка-чл. 103 од ЗМПП.
- ▶ 4. Исклучива надлежност на суд на РМ: странска судска одлука нема да се признае ако во односната работа постои исклучива надлежност на суд или друг орган на РМ-чл.104 ст.1 од ЗМПП. Значи услов за признавање е странскиот суд да имал меѓународна надлежност. Ова се цени според правилата за належност на државата во која се бара егзекватура. По исклучок ако тужениот бара признавање на странска судска одлука што е донесена во брачен спор или ако тоа го бара тужителот , а тужениот не се противи, исклучивата надлежност на судот на РМ не е пречка за признавање на таа одлука.-чл. 104 ст.2 од ЗМПП.
- ▶ 5. Непризнавање поради засновање на надлежност на странски суд исклучиво врз основа на државјанство на тужителот, односно поради неземање предвид на договорот на странките за надлежност на судот на РМ.
- ▶ Судот ќе го одбие признавањето на странската судска одлука, ако по приговор на лицето за кое таа одлука е донесена, утврди дека надлежноста на странскиот суд била заснована исклучиво врз основа на државјанството на тужителот. Чл.104 ст.2 од ЗМПП

- ▶ Судот исто така ќе го одбие признавањето на странската судска одлука, ако по приговор на лицето за кое таа одлука е донесена, утврди дека странскиот суд кој донел одлука не го земал превид договорот на странките за надлежност на судот на РМ.-чл.105 ст.2 од ЗМПП.
- ▶ 6. Правосилна одлука во иста работа меѓу истите странки
- ▶ Странската судска одлука нема да се признае ако во истата работа суд или друг орган на РМ донел правосилна одлука или ако во РМ е признаена некоја друга странска одлука што е донесена во истата работа- чл.106 ст.1 од ЗМПП.
- ▶ Судот ќе запре со признавањето на странската судска одлука ако пред суд на РМ е во тек порано поведена парница во истата правна работа и помеѓу истите странки и тоа до правосилно завршување на таа парница.-чл.106 ст.2 од ЗМПП
- ▶ 7. Повреда на јавниот поредок
- ▶ Странската судска одлука нема да се признае ако дејството на нејзиното признавање е во спротивност со јавниот поредок на РМ.-чл107 од ЗМПП
- ▶ Условот, странската судска одлука да не е спротивна на јавниот поредок на државата каде што се бара егзекватура, се среќава кај сите системи на признавање и извршување на странски судски одлук. Меѓутоа повикувањето на јавниот поредок треба да има исклучителен карактер за да не се спречува меѓународната размена на стоки и услуги.

- ▶ 10. Странска судска одлука за личната состојба(статусот) на странец кој не е државјанин на државата на судот.
- ▶ Ако странската судска одлука се однесува на личната состојба(статусот) на странци кои не се државјани на државата што ја донеле таа одлука, одлуката ќе се признае само ако ги исполнува условите за признавање во државата чии државјани се односните лица-чл.110 од ЗМПП.

Постапка за признавање на странски судски одлуки

- ▶ Регулирана со членовите 111-116 од ЗМПП
- ▶ Постапката за признавање и извршување на странска судска одлука се поведува со ПРЕДЛОГ.
- ▶ Признавањето за странска судска одлука што се однесува на личната состојба(статус) може да бара секој кој за тоа има правен интерес- чл.111 од ЗМПП.
- ▶ За признавање одлучува СУДИЈА ПОЕДИНЕЦ на Основниот суд. За признавање на странска судска одлука е надлежен секој стварно надлежен суд.
- ▶ Во постапката за признавање на странската судска одлука судот ќе се ограничи на тоа да испита дали постојат условите од членовите 101-110 од ЗМПП(потврда за правосилност, извршност, повреда на јавниот поредок). Ако судот утврди дека нема пречки за признавањето ќе донесе РЕШЕНИЕ за признавање на странската судска одлука. Судот ќе го достави решението за признавање на спротивната странка, односно на другите учесници во постапката во која странската судска одлука била донесена и ќе ги поучи дека против решението за признавање можат да поднесат приговор во рок од 15 дена од денот на приемот. По приговорот одлучува судот кој го донел решението за признавање во состав од 3 судии. Ако одлуката по приговорот зависи од спорни факти судот одлучува ПО ОДРЖАНОТО РОЧИШТЕ.

- ▶ Против решението со кое судот го одбил предлогот за прознавање, и против решението по приговор, дозволена е жалба до надлежниот апелационен суд во рок од 8 дена од денот на приемот на одлуката. По исклучок судот нема да го достави решението за признавање на странската судска одлука за развод на брак на спротивната страна, ако лицето кое го бара признавањето е државјанин на РМ, а спротивната страна нема живеалиште, односно престојувалиште во РМ.
- ▶ Кога зборуваме за условите што треба да ги исполни една странска судска одлука за да биде призната и извршена изненадува фактот што нашиот ЗМПП не го предвидува реципроцитетот односно заемноста што е еден од условите предвидено во сите држави. Дали е тоа превид на законодавецот или можеби намера да се стимулира егзекватурата, останува да покаже времето.

БЛАГОДАРАМ НА ВНИМАНИЕТО!